

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра лісового та садово-паркового господарства

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Іврілюк С. В. *С. В. Іврілюк*

Протокол № 2 від «16» жовтня 2019 р.

№18916102019

ПРОГРАМА
вибіркова навчальної дисципліни

ЗАХИСНІ НАСАДЖЕННЯ ТА ЇХ ЕКСПЛУАТАЦІЯ

підготовки магістра

спеціальності: 205 «Лісове господарство»
освітньо-професійної програми: «Лісове господарство»

Луцьк – 2019

Програма навчальної дисципліни «Захисні насадження та їх експлуатація» підготовки магістра, галузі знань 20 «Аграрні науки і продовольство», спеціальності 205 «Лісове господарство», за освітньо-професійною програмою «Лісове господарство».

Розробник: Шевчук М.Й. професор кафедри лісового та садово-паркового господарства, д. с.-г. наук, професор

Рецензент: Коцун Л.О. доцент кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук, к. б. наук, доцент

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри лісового та садово-паркового господарства

протокол № 1 від 2.09.2019р.

Завідувач кафедри: _____ (доц. Кичиліук О.В.)

Програма навчальної дисципліни

схвалена науково-методичною комісією медико-біологічного факультету
протокол № 2 від 09.10. 2019р.

Голова науково-методичної
комісії факультету _____ (доц. Дмитроца О.Р.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика навчальної дисципліни подається згідно з навчальним планом спеціальності і представляється у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	20 Аграрні науки і продовольство 205 Лісове господарство «Лісове господарство» Магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 180/6		Рік навчання 5
		Семестр 9-ий
		Лекції 32 год.
		Практичні (семінарські) ____ год. Лабораторні 32 год. Індивідуальні ____ год.
		Самостійна робота 104 год.
ІНДЗ: є		Консультації 12 год.
		Форма контролю: екзамен

Таблиця 1а

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	20 Аграрні науки і продовольство205 Лісове господарство «Лісове господарство» Магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 180/6		Рік навчання 6
		Семестр 11-ий
		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) ____ год. Лабораторні 8 год. Індивідуальні ____ год.
		Самостійна робота 140 год.
ІНДЗ: немає		Консультації 22 год.
		Форма контролю: екзамен

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Мета забезпечити слухачів знаннями, умінням та навиками щодо створення та експлуатації захисних лісонасаджень з метою науково обґрунтованого ведення лісового та сільського господарств.

Завдання курсу полягає у виробленні у слухачів навиків проектування лісозахисних заходів, направлених на забезпечення раціонального користування лісом, підвищення продуктивності, відтворення, охорону та захист лісів, а також сільськогосподарських угідь.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- теоретичні основи і моделі побудови лісового господарства і використання лісових ресурсів;
- особливості створення лісових насаджень;
- основні вимоги щодо експлуатації лісових насаджень;

вміти:

- організовувати лісові насадження, розраховувати і обґрунтовувати обсяги масивів захисних смуг,
- проектувати лісогосподарські заходи та вести господарство у захисних насадженнях та інших лісах.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Склад та загальна характеристика захисних насаджень

Загальна характеристика захисних лісових насаджень, їхнє цільове призначення. Способи класифікації захисних лісових насаджень. Характеристика лісоаграрних ландшафтів.

Тема 2. Зміст лісовпорядних робіт у захисних насадженнях

Загальне уявлення про зміст, задачі та методи лісовпорядкування, види лісовпорядкування. Особливості впорядкування захисних лісових насаджень.

Тема 3. Впорядкування захисних насаджень лісового фонду України

Поділ лісів України за екологічним і соціально-економічним значенням.

Тема 4. Склад захисних лісів.

Критерії та нормативи виділення окремих категорій захисних лісів із категорії експлуатаційних. Порядок виділення особливо захисних лісових ділянок.

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Агролісомеліоративне впорядкування захисних лісових насаджень на землях сільськогосподарського призначення

Зміст агролісомеліоративного впорядкування (АГЛМВ). Загальні поняття та визначення. Організація проектно-пошукових робіт. Перша технічна нарада.

Тема 6. Зміст підготовчих робіт. Польові роботи.

Рекогносцирувальне обстеження. Тренування інженерно-технічних працівників. Геодезичні роботи. Агролісомеліоративне обстеження захисних насаджень. Показники розділення ділянок між собою. Журнал агролісомеліоративного обстеження. Закладка показових ділянок на рубки догляду. Складання агролісомеліоративного опису. Приймання польових робіт.

Розробка проекту організації та ведення господарства в захисних лісонасадженнях. Зміст пояснювальної записки. Картографічні матеріали. Виготовлення проектної документації, розгляд і затвердження проекту. Авторський нагляд за виконанням розробленого проекту.

Тема 7. Використання ГІС для оперативного управління лісовими ресурсами.

Короткий огляд сучасних програмних засобів обробки та аналізу просторових даних. Види та джерела просторових даних. Сучасні методи дистанційного зондування Землі. Переваги та особливості використання супутникових знімків.

Тема 8. Характеристика та класифікація космічних знімків.

Відображення просторових об'єктів на картах ГІС. Поняття про географічну систему координат та геоприв'язку. Види картографічних проекцій.

Структура навчальної дисципліни представляється у вигляді таблиці 2.

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лабор.	Конс.	Сам.
Змістовий модуль 1.					
Тема 1. Склад та загальна характеристика захисних насаджень	18	4	4	-	10
Тема 2. Зміст лісовпорядних робіт у захисних насадженнях	24	4	4	2	14
Тема 3. Впорядкування захисних насаджень лісового фонду України	24	4	4	2	14
Тема 4. Склад захисних лісів.	24	4	4	2	14
Разом за модулем 1	90	16	16	6	52
Змістовий модуль 2.					
Тема 5. Агролісомеліоративне впорядкування захисних лісових насаджень на землях сільськогосподарського призначення	24	4	4	2	14
Тема 6. Зміст підготовчих робіт. Польові роботи.	24	4	4	2	14
Тема 7. Використання ГІС для оперативного управління лісовими ресурсами	24	4	4	2	14
Тема 8. Характеристика та класифікація космічних знімків.	18	4	4	-	10
Разом за модулем 2	90	16	16	6	52
Всього годин:	180	32	32	12	104

Таблиця 2а

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.
Тема 1. Склад та загальна характеристика захисних насаджень	20	2	-	16	2
Тема 2. Зміст лісовпорядних робіт у захисних насадженнях	36	2	-	28	6
Тема 3. Впорядкування захисних насаджень лісового фонду України	36	2	2	28	4
Тема 4. Агролісомеліоративне впорядкування захисних лісових насаджень на землях сільськогосподарського призначення	62	2	4	48	8
Тема 5. Використання ГІС для оперативного управління лісовими ресурсами	26	2	2	20	2
Всього годин:	180	10	8	140	22

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота студентів полягає у підготовці до виконання практичних завдань (розробці ідей, створенні ескізів для практичних робіт).

Теми для самостійного опрацювання наведені у табл. 3

Таблиця 3

№ з/п	Тема
1.	Особливості створення та експлуатації захисних насаджень у промисловій галузі
2.	Особливості створення та експлуатації захисних насаджень у сільськогосподарській галузі
3.	Особливості створення та експлуатації захисних насаджень на радіоактивно забруднених землях
4	Екологічні аспекти створення захисних насаджень

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальна робота чи індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ) студентів (за вибором) передбачає:

- 1) написання рефератів (підготовку огляду наукової літератури по даній темі);
- 2) складання конспектів лекцій (українською та англійською мовами);
- 3) підготовку матеріалів та доповідей до наукових конференцій.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення передбачає виконання ІНДЗ (табл. 4). Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 30 балів);
2. виконання ІНДЗ, які зараховуються у поточний контроль (максимум 10 балів);
3. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів) : МКР 1 – 30 балів, МКР 2 – 30

балів.

Таблиця 4

Поточний контроль (мах = 40 балів)								Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів	
Модуль 1						Модуль 2		Модуль 3			
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
T1	T2	T3	T46	T5	T6	T7	T8	10	30	30	100
4	4	4	3	3	4	4	4				

Таблиця 4а

Поточний контроль (мах = 40 балів)					Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів
T1	T2	T3	T4	T5	кзамен	
4	10	6	16	4	60	100

Критерії оцінювання

Усні відповіді оцінюються за такими критеріями:

0,5 бала – відповідь поверхнева на основі прочитаної лекції; відповідь хаотична, фрагментарна; відтворення заученого матеріалу без усвідомлення його суті; розуміння і розкриття лише окремих позицій.

1 бал – відповідь послідовна, недостатньо структурована; роз'яснення переважної кількості позицій (без виділення основних позицій); використання тексту лекції та одного підручника.

1,5 бала – відповідь логічна, чітка, структурована; глибоке розуміння матеріалу, яке включає узагальнені, систематизовані позиції; побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників.

2 бали – відповідь чітка, структурована, логічна; включає узагальнені, систематизовані позиції; побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників; аргументоване посилання на додаткові наукові джерела, спеціальну літературу, власні наукові доробки; наведення власних прикладів; порівняльний аналіз.

Практичні навички (виконання практичної роботи) оцінюються за результатами виконання практичних занять. Максимальна кількість балів за

виконання практичного заняття –3-4 бали. Практичне заняття може бути оцінена на максимальну кількість балів, якщо студент виконав всі завдання, оформив роботу, зробив висновки.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань. За кожне індивідуальне завдання студент максимально може отримати 10 балів:

1 бал – завдання виконано поверхнево.

2 бали – фрагментарне виконання лише частини (25 %) завдання.

3 бали – фрагментарне виконання лише частини (55 %) завдання.

4 бали – фрагментарне виконання лише частини (75 %) завдання.

5 балів – завдання виконано повністю. Стиль виконання – копіювальний (відтворення відомостей без чіткого усвідомлення їх суті).

6 балів – завдання виконано повністю. Стиль виконання – копіювально-алгоритмічний (частина відомостей відтворена без чіткого усвідомлення їх суті, частина відтворена і пояснена).

7 балів – завдання виконано повністю. Стиль виконання – евристичний (відтворення відомостей з елементами власних суджень).

8 балів – завдання виконано повністю. Чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Використання новітніх джерел літератури. Стиль виконання – пошуковий.

9 балів – завдання виконано повністю. Чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Використання новітніх джерел літератури. Стиль виконання – евристичний з елементами пошукового.

10 балів – завдання виконано повністю. Чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Використання новітніх джерел літератури. Оригінальність. Виражений творчий підхід у роботі над виконанням завдання. Стиль виконання – творчий.

Проміжний контроль (модульна контрольна робота) проводиться письмово. Модульний зріз передбачає розв'язання тестових завдань (по 10 шт.) та письмових питань відкритого типу (2 шт.), які складаються на основі лекційного курсу, практичних занять і питань, які винесені на самостійне опрацювання. Питання відкритого типу можуть бути у вигляді теоретичних запитань або задач. Правильне розв'язання тестового завдання оцінюється у 2 бали. Правильна відповідь на теоретичне питання або правильний розв'язок задачі оцінюється у 5 балів. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за модульну контрольну роботу – 30 балів (загалом 60 балів за дві модульні контрольні роботи).

Підсумковий контроль – екзамен. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно.

У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає іспит у комбінованій формі. При цьому на іспит виносяться бали, набрані з можливих 60 балів поточного контролю, а бали,

набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Для отримання оцінки потрібно набрати певну кількість балів згідно шкали оцінювання.

Шкала оцінювання

Таблиця 6.

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Інструктивні вимоги з лісомеліоративного впорядкування захисних лісових насаджень / О.І. Пилипенко, В.М. Малюга, М.О. Штофель [та ін.]. – К.: Держкомлісгосп, 2000. – 74 с.

2. Інструктивні вказівки по лісомеліоративному впорядкуванню захисних лісових насаджень на землях сільськогосподарських підприємств. – Ірпінь, 2004. – 35с.

3. Лісовий кодекс України / Лісовий і мисливський журнал. – 2006. – №2. – С. 24 (15 с.).

4. Настанови з лісомеліоративного впорядкування захисних лісових насаджень лінійного типу та розташованих у смугах відведення каналів, залізниць, автомобільних доріг / відповід. укладачі В.Ю. Юхновський, В.В. Йосипенко. – К., 2012. – 38 с.

5. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. – К.: Правова єдність, 2009. – 494 с.

6. Науково-практичний коментар Лісового кодексу України / за ред. Г.І. Балюк. – К., 2009. – 368 с.

7. Павловский Е.С. Устройство агролесомелиоративных насаждений / Павловский Е.С. – М.: Лесн. пром-сть, 1973.– 126 с.

8. Робочі правила з впорядкування лісового фонду України. Ч. 1. Польові роботи. – Ірпінь, 2004. – 65 с.

9. Юхновський В.Ю. Лісоаграрні ландшафти рівнинної України: оптимізація, нормативи, екологічні аспекти / В.Ю. Юхновський – К. : Інститут аграрної економіки, 2003. – 273 с.

Допоміжна

10. Агролесомелиорация. Термины и определения : ГОСТ 26462-85. – М., 1985. – 7с.

11. Инструкция по устройству колхозных и совхозных лесов системы министерства сельского хозяйства СССР. Ч. 1. – М., 1975. – 56 с.

12. Пастернак П.С. Довідник з агролісомеліорації / П.С. Пастернак – М., 1988. – 286 с.

13. Порядок поділу лісів на категорій та виділення особливо захисних лісових ділянок. Затверджено Постановою КМУ від 16 травня 2007 р. №733. – К., 2007. – 22 с.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

Формою підсумкового семестрового контролю є екзамен. На підсумковий контроль виносяться наступні основні питання:

1. Загальна характеристика захисних лісових насаджень, їхнє цільове призначення.

2. Способи класифікації захисних лісових насаджень. Характеристика лісоаграрних ландшафтів.

3. Загальне уявлення про зміст, задачі та методи лісовпорядкування, види лісовпорядкування.

4. Особливості впорядкування захисних лісових насаджень.

5. Поділ лісів України за екологічним і соціально-економічним значенням.

6. Склад захисних лісів.

7. Критерії та нормативи виділення окремих категорій захисних лісів із категорії експлуатаційних.

8. Порядок виділення особливо захисних лісових ділянок.

9. Зміст агролісомеліоративного впорядкування (АГЛМВ).

10. Організація проектно-пошукових робіт при агролісомеліоративному впорядкуванні.

11. Зміст підготовчих робіт при агролісомеліоративному впорядкуванні.

12. Польові роботи при агролісомеліоративному впорядкуванні.

13. Рекогносцирувальне обстеження при агролісомеліоративному впорядкуванні.

14. Тренування інженерно-технічних працівників при агролісомеліоративному впорядкуванні.

15. Геодезичні роботи при агролісомеліоративному впорядкуванні.

16. Агролісомеліоративне обстеження захисних насаджень.

17. Показники розділення ділянок між собою.

18. Журнал агролісомеліоративного обстеження.

19. Закладка показових ділянок на рубки догляду.

20. Складання агролісомеліоративного опису.

21. Розробка проекту організації та ведення господарства в захисних лісонасадженнях.

22. Зміст пояснювальної записки у проекті організації та ведення господарства в захисних лісонасадженнях.

23. Картографічні матеріали, які використовуються при створенні проекту організації та ведення господарства в захисних лісонасадженнях.

24. Виготовлення проектної документації, розгляд і затвердження проекту.

25. Сучасні програмні засоби обробки та аналізу просторових даних.

26. Види та джерела просторових даних.

27. Сучасні методи дистанційного зондування Землі.

28. Переваги та особливості використання супутникових знімків.

29. Характеристика та класифікація космічних знімків.

30. Відображення просторових об'єктів на картах ГІС.